

Két szociális munkás is segít neked, akik többször is eljönnek egy héten, hogy megfürdessenek, és minden egyébről is gondoskodjanak. Két éve nem láttad Sallyt – reméled, jövő nyáron meglátogat.

Néha főzöl magadnak – leginkább készételeket a mikróban, ritkábban a gáztűzhelyen is. Leginkább a nappaliban szeretsz lenni, mert a gázkandalló kellemes meleget áraszt. Napilapok is járnak neked, az újság és a tévé biztosítja, hogy ne szakadj el a külvilágtól. Van egy macskád, Rozsdás, aki nagyon kedves neked.

A játék akkor kezdődik, mikor a lányod/fiad a szokásos időben, 12.30-kor megérkezik. Épp a kandallónál szunyókálsz a karosszékedben, kezdedben egy napilap.

Lány/fiú (Sarah/Colin Richards)

52 éves vagy, négy gyereked van. A pároddal együtt teljes munkaidőben dolgoztok, mindkettőtök számára fontos a munkátok és a karrieretek. Keményen dolgoztok, hogy a gyerekeknek minden lehetőséget megadjatok a sportolásra, zenetanulásra stb. Húgod, Sally (50 éves) Kanadában él. Nem láttad két éve, de szó van róla, hogy jövő nyáron átjön Angliába. Édesapád öt éve meghalt, de édesanyád (aki 82 éves) még mindig abban a családi házban él, ahol felnőttemek. Az ebédszünetedben minden nap elmész a munkahelyedről, hogy meglátogasd, ebédet viszel neki, majd visszajössz a városba. Keményen dolgozol, látogatsz az anyádat, és otthon a saját családot is el kell látnod – mindez elég nagy nyomást jelent. Édesanyádnak segít, hetente többször is két szociális munkás.

Mostanában észrevetted, hogy édesanyád egyre feledékenyebbé válik. Előfordul, hogy a macskát egész nap nem enged ki, nem eteti meg, az ételt a gázon felejt, közel ül a gázkandallóhoz, miközben az újságjait a lábához szórja, közel a tűzhöz.

Eldöntöted, hogy meg kell beszélgetek ezeket a dolgokat, és azt javasolod neki, hogy költözzön egy nyugdíjas házba – mivel sem te, sem a párod nem adhatja fel miatta az állását.

Az impro akkor kezdődik, mikor a szokásos időpontban, 12.30-kor megérkezel az anyáddhoz, aki a kandallónál szunyókál, közel a tűzhöz, kezében az újságjával.

A bevonás remek eszköze lehet képek vetítése valamilyen nagy felületre. Ez a technika lehetővé teszi, hogy egy-egy játészó bekapcsolódjon a képbe, akár új szereplő-

ként, akár stilizált módon, így elindítva egyfajta történet/értelmezést. Csoportos tabló is születhet így. Az indítás másik lehetősége, ha a kép elkészültét megelőző pillanatokkal, vagy épp a folytatással foglalkozunk. Fontos a szemlélődésre, befogadásra adott viszonylag hosszú idő.

Hasonló, de szimbolikusságában talán még érdekesebb, ha írásvetítővel papírlapon kivágott ablakocskákat vetítünk, és az így születő fényfoltokba helyezünk a szereplőket, egy-egy gesztusukat, mozdulatukat. (Egyéb-ként is nagyon hatásosnak, a mélyítés fontos eszközének bizonyult a lámpák, fények/sötétek használata, sokkal több figyelmet fordítottunk ezeknek az eszközöknek a használatára, a hatások megkomponálására, mint azt itthon szoktuk munkáink során.)

Az utolsó – a négy nap munkáját összefoglaló – előadás kics csoportos improvizációkból építkezett, amelyet „talált tárgyak” indítottak el. Az improvizációk sorozatában, és végül a bemutatott pár perces jelenet-sorokban próbáltuk a tanult technikákat alkalmazni.

A tanár szerepéről

Az improvizációs munkában a tanár a „rakéta” szerepét tölti be. Legjelentősebb szerepe a folyamat elején van, a játékkedv és a hangulat megteremtésében, az anyag erejének biztosításában – de ahogy a játék elindul, a tanár fokozatosan visszavonul, ahogy az űrhajóról is lehullanak a rakéta fokozatai az indítás után.

Összegzés

A konferencián való részvétel minden szempontból hasznosnak bizonyult. Egyrészt olyan személyes tapasztalatokkal érkeztünk haza, melyeket napi munkánk során is hasznosítani tudunk. Másrészt sikerült felkelteni a jelenlévő közép-európai társszervezetek figyelmét a magyar drámapedagógia iránt. A konferencia egészére érvényes oldott légkör lehetővé tette, hogy mind a cseh, mind a lengyel drámapedagógiai társaság felé megtörténhetett az első tapogatózó lépés – a későbbi szorosabb együttműködés irányába. Hogy milyen jellegű és mértékű lehet ez az együttműködés, arról persze nem mi vagyunk hivatottak nyilatkozni, de azt teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy az ez irányú igény megvan a hasonló keretek között dolgozó külföldi kollégákban is.

Részlet a NAT 2003-ból

Dráma és tánc

A rendelkezésre álló időt táncsal és mozgással dúsított drámajátékokkal tudják használni a nevelők. Így szervezhető meg az a komplex művészetpedagógiai munka, amely mint *módszer* az alsóbb évfolyamokat teljes egészében áthatja, a felsőbb évfolyamokat tetszés szerint áthathatja, mint órával rendelkező *tantárgy* pedig – szakképzett tanár által vezetve – bármely szinten bevezethető. Az órákon zajló nevelőmunka és tanulási folyamat dráma érettségivel is zárulhat.

A dráma és tánc kreatív folyamata a csoportos játékok együttes élménye révén segíti elő a tanulók alkotó- és kapcsolatteremtő képességének kibontakozását; összpontosított, megtervezett munkára szoktatását; testi,

térbeli biztonságának javulását; idő- és ritmusérzékének fejlődését. Hozzájárul mozgásuk harmóniájának és beszédük tisztaságának kialakulásához, szolgálja ön- és társismeretük gazdagodását. A dráma és tánc tantárgyként az érzékelés és a kommunikáció iskolája. Cél a képességek fejlesztése: a fogékonyság, a fantázia, a koncentráció és a jó értelemben vett érzékenység fokozása, az észlelés finomságának, a kifejezés árnyaltságának fejlesztése, valamint az értékek iránti fogékonyság, a tolerancia és az együttműködés magas szintjének kialakítása.

A dráma és tánc mint tantárgy – tevékenységközpontú. A tevékenységet követő elemző beszélgetések a fogalmi ismeretek bővítésével járnak. Akkor hatékonyak igazán, ha megszerzett tudásukat, alakulóban lévő véleményüket, felvetődő kérdéseiket beépítik a tanulók a megjelenítő játékokba. Az egyes drámai és színházi kifejezési formák megismerése és használata tanuló és tanár számára egyaránt haszonnal jár: a nehezebben megfogalmazható vagy épp formálódó gondolatok és érzelmek kifejezését, s a meglévő ismeretek ellenőrzését egyként szolgálja ez az eljárás. A művészeti tevékenység szakmai szabályainak betartása nem lehet ellentmondásban azzal az elvárással, hogy az órákon való részvétel a tanulók számára örömet és szellemi izgalmat jelentsen. *(folytatás az 50-52. oldalon)*

Fejlesztési feladatok

1. A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek fejlesztése, készségek kialakítása

1-6. évfolyam		7-12. évfolyam	
<p>1-2. évfolyam</p> <p>A játékbátorság kialakítása, a csoport előtti megnyilvánulás gyakorlása és elfogadása.</p> <p>Egyensúly-, ritmus-, és térérzékelés. Színek, hangok, formák, anyagok érzékelése, felismerése.</p> <p>Egyszerű mozgások és tartáshelyzetek utánzása, tükrözése. Állatmozgások és -hangok utánzása.</p> <p>Memória- és koncentrációfejlesztő játékok: mondókák, kiszámolók, találós kérdések, mozgásos és szöveges figyelemfejlesztő játékok.</p> <p>Népi gyermekjátékok (<i>ritmikus játékok dallal, mondókával</i>)</p> <p>3-4. évfolyam:</p> <p>Csoportos mozgásos, hang- és térérzékelő gyakorlatok.</p> <p>Összetett, több érzékterületre épülő gyakorlatok.</p> <p>Térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok egyszerű mozgástechnikai, illetve alapfokú tánctechnikai elemek felhasználásával.</p> <p>Ritmus-, mozgás-, és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memória gyakorlatok.</p>	<p>5-6. évfolyam</p> <p>A kifejező közlés alapjainak elsajátítása: artikulációs gyakorlatok, tempó-, hangsúly- és hanglejtés-gyakorlatok.</p> <p>Nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p>Koncentrációs és lazítógyakorlatok.</p> <p>Egyszerűbb interakciós játékok.</p> <p>Páros bizalomgyakorlatok.</p> <p>Alapfokú mozgástréning.</p>	<p>7-8. évfolyam</p> <p>Beszéd- és légzéstechnikai gyakorlatok.</p> <p>Koncentrációs és lazítógyakorlatok.</p> <p>A tudatos megfigyelés játécai</p> <p>Páros, illetve csoportos egyensúly- és bizalomgyakorlatok.</p> <p>Különböző tánc típusok páros technikáinak alapjai.</p> <p>Egyszerűbb ön- és társismereti játékok.</p>	<p>9-12. évfolyam</p> <p>Fejlesztő és szintentartó beszédes játékok.</p> <p>Koncentrációs és lazítógyakorlatok.</p> <p>Ön- és társismereti játékok.</p> <p>Tánc- és mozgásszínházi technikák páros gyakorlatainak alapjai.</p>

2. Rögtönzési és együttműködési képességek fejlesztése

1-6. évfolyam		7-12. évfolyam	
<p>1-2. évfolyam Utánzó játékok. Fantáziajátékok létező vagy képzeletbeli lények megjelenítésével. Kreatív játékok tárgyakkal. A tárgyak nem rendeltetésszerű használata. Bábkészítés. Csoportos improvizációs játékok tanári irányítással. Gyermekjátékok lépésmotívumainak szabad variálása.</p> <p>3-4. évfolyam Fantáziajátékok elképzelt tárgyakkal, elképzelt személyekkel, elképzelt helyzetekben. Csoportos improvizációs játékok. Rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése.</p>	<p>5-6. évfolyam Egyszerű elemekből építkező mozgássor létrehozása (<i>indítás, megállítás, gyorsítás, lassítás, fordulat, járás, futás, mozdulatkitartás</i>). Mozgásos improvizáció a tanár által megadott cselekményvázra, a tanult egyszerű tánctechnikai elemek felhasználásával. Improvizáció a megismert színházi technikák alkalmazásával. Maszkos játékok Jeles napok játéka</p>	<p>7-8. évfolyam Improvizáció közösen megválasztott témára, történetváz alapján. Az improvizáció elemző megbeszélése. Improvizáció a társművészetek eszköztárának bevonásával. Mozgásos improvizáció közösen egyeztetett karakterek szerepeltetésével, a tanult tánc technikák alkalmazásával. Cselekménnyel rendelkező mű közös dramatizálása. Jelenetsorok verbális improvizációval</p>	<p>9-12. évfolyam Improvizáció a tanár által megadott témára, a tanulók által közösen kidolgozott történetváz alapján. Improvizáció a megismert kifejezési formák összefűzésével. Improvizáció a megismert a színházi stílusok elemeinek alkalmazásával. Spontán és előkészített mozgásos improvizáció adott zenére vagy téma alapján. Mozgásos improvizáció tánc- illetve mozgásszínházi technikák alkalmazásával. Mozgássor tervezése. Történelmi korszakok táncainak megismerése</p>

3. Ismeretszerzési, tanulási, problémamegoldó képességek erősítése, kifejezőképesség fejlesztése

1-6. évfolyam		7-12. évfolyam	
A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása			
<p>1-2. évfolyam A beszéd, az ének és a mozgás összekapcsolása játékhelyzetben és/vagy ritmikus formában. A kezdet és a vég felismerése térbeli és időbeli struktúrákban. A főhős és a szereplők megkülönböztetése.</p> <p>3-4. évfolyam A szerkezet megfigyelése a csoporton belüli rögtönzésekben (<i>a jelenet indítása, csúcspontja és befejezése</i>). A szereplő és helyszín. A színház formai elemeinek megfigyelése látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben: egyszerű jelmezek, kellékek, berendezési tárgyak.</p>	<p>5-6. évfolyam Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása: pl. gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló, telefonbeszélgetés, állókép. Az alapvető fogalmak (<i>pl. mese, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont</i>) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során. Játékok a megismert színházi formai elemek hatásának tanulmányozására.</p>	<p>7-8. évfolyam Az összetett szerkezetű drámajátékok megismerése és alkalmazása: pl. forró szék, főrumszínház. Kellékhasználat. Szerartások, ünnepek, rituális játékok. A cselekmény és ellencselekmény érzékelése, a pillanat megjelölése, jelentések, hatások megfigyelése, a szerkezet érzékelése saját játékokban. Az alapvető színházi műfajok megkülönböztetése és felismerése. A színházi nyelv elemeinek megfigyelése látott előadásban, ezek alkalmazása saját játékokban. Egyszerű díszlet, jelmez, kellék, egyszerű fény- és hanghatások</p>	<p>9-12. évfolyam Drámai kifejezési formák összefűzése, egymásra építése a kívánt tartalom kifejezése érdekében. A kontraszt és a szimbólum fogalmának ismerete, alkalmazása saját játékok során. Előadástól jelenet- és drámaelemzés. Az írott dráma, mint javaslat az előadáshoz A színházi műfajok és stílusok tanulmányozása: a történelmi műfajok és napjaink színházi műfajai; az egyes színházi stílusok jellemző jegyeinek felismerése látott, s alkalmazása saját részvétellel zajló színjátékokban, drámamunkában. A színészi munka alapszintű elemzése Előadáselemzés.</p>

Történetek feldolgozása komplex drámaórák keretében			
<p>1-2. évfolyam Szerepjáték tárgyakkal (<i>a tárgyak megváltoztatása nélkül</i>). Játék megváltoztatott, átalakított tárgyakkal. Csoportos improvizációs játékok tanári irányítással zajló játékokban. Egyszerű magatartásformák, viselkedések elemzése a csoportos improvizációk kapcsán.</p> <p>3-4. évfolyam Ismert történet eljátszása. Közös dramatizálás a tanult bábos, mozgásos módon, majd rögtönzött beszéddel, zenei elemekkel.</p>	<p>5-6. évfolyam Dramatikus improvizációk – a tanár által megadott és/vagy a tanulók által létrehozott történetváz alapján. Döntések elemzése. Dramatikus improvizációk irodalmi művek alapján Dramatikus improvizációk ismert történelmi események kapcsán. Eljátszás, kiéngesztítés, folytatás, fordulatépítés.</p>	<p>7-8. évfolyam Történetek feldolgozása összetett szerkezetű kifejezési formák és ábrázolási módok alkalmazásával. Történetek feldolgozása különböző tánc- és mozgástechnikai elemek alkalmazásával. A történetnek mint cselekménynek az elemzése, a cselekmény üzenetének érzékelése.</p>	<p>9-12. évfolyam Történet szerkesztés és történet megjelenítés különböző színházi, drámai, illetve tánc- és mozgásszínházi formák alkalmazásával. Beköltözés klasszikus drámák és komédiák cselekményébe – elemző játékokkal. Színház- és drámatörténeti események, alakok, korszakok feltáró feldolgozása történetépítéssel, komplex drámaórák segítségével.</p>

4. A megismerő- és befogadóképesség fejlesztése

1-6. évfolyam		7-12. évfolyam	
<p>1-2. évfolyam Gyermekszínházi előadás megtekintése. Beszélgetés a látottakról. Versek, mesék befogadását, elmondását segítő játékok és gyakorlatok Babázó játékok, altatók, ringatók. Kiolvások, párvalasztók.</p> <p>3-4. évfolyam Gyermekszínházi előadás megtekintése. Részvétel a látott előadás alapszintű elemző megbeszélésében. Az emberélet szakaszaihoz, fordulóihoz kapcsolódó hagyományok, dalok és szertartások (pl. lakodalom) megismerése. Táncos alaplépések elsajátítása.</p>	<p>5-6. évfolyam Színházi előadás megtekintése. A látottak kollektív elemzése a megismert fogalomkészlet alkalmazásával. A hagyomány szokáscelekményeinek megismerése és – kedv esetén – kipróbálása. Jeles napok szokásai (<i>lucázás, betlehemezés, regörlés</i>) Énekes-táncos játékok: <i>fogyó-gyapardó, vonulós-kapuzós</i> játékok. Ugrósok, karikázók, eszközös táncok. Szatmári csárdás.</p>	<p>7-8. évfolyam Színházi előadás megtekintése. Beszámoló az élmény alapján. Alakoskodó népszokásaink megismerése (<i>farsang</i>) Magyar főúri táncok: a palotás megismerése. XX. századi társastáncok alaplépései.</p>	<p>9-12. évfolyam Különböző színházi irányzatokhoz tartozó színházi előadások megtekintése. A látott előadások értelmező bemutatása. Ízelítő az európai kultúrák és a távolabbi világok dramatikus szertartásaiból. Liturgiák megismerése. Napjaink mozgásművészete.</p>